

Lous van Son en
Gea Braam

Tekst: Esther de Beer / Fotografie: Jeroen Poortvliet

‘Start met het verhaal van het kind’

Rechters komen medewerkers van de Raad voor de Kinderbescherming regelmatig tegen, bijvoorbeeld bij zaken die te maken hebben met gezag en omgang, ofwel: scheidingen met ruzie over de kinderen. Ze hebben een totaal eigen rol, maar kunnen wel veel van elkaar opsteken. Eén ding hebben ze in ieder geval met elkaar gemeen: ze kijken altijd naar het belang van het kind.

Lous van Son was tot vorig jaar ruim 30 jaar rechter en met name werkzaam in het familierecht. Gea Braam is namens de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) regelmatig in de rechtszaal te vinden, bij zittingen die draaien om gezag en omgang. Lous: ‘Het is tijdens dit type zittingen prettig om de RvdK in de rechtszaal te hebben als een partij die zich niet laat meezuigen in het juridisch steekspel van de ouders. Een partij die niet hoeft te beschikken, maar de rechtbank onafhankelijk kan adviseren over wat het beste is voor het kind.’

Een compleet beeld

Zij komt daarbij meteen met de aantekening dat wel nog te vaak in vaste formats wordt gedacht: ‘De ouders zijn gehoord en het kind ook’, aldus Lous, ‘Een helder verhaal, zo lijkt het. Maar vaak blijft het bij verwijten over en weer, blijft onduidelijk wat er nu echt is gebeurd en is het niet helder wat die strijd doet met het kind. En dat terwijl het zo belangrijk is om een compleet beeld te krijgen.’

‘De manier waarop we nu werken, kan ons soms beperken in wat een zaak nodig heeft’, vult Gea aan, ‘Daarom experimenteert een kleine groep collega’s in Gelderland nu met verkort rapporteren, bijvoorbeeld door een onderzoek te starten met het verhaal van een kind.’ Lous geeft aan dat één rechter op een zaak ideaal zou zijn, hoewel dat door omstandigheden niet altijd gebeurt. ‘Dan hoeven ouders niet in herhaling te vallen. Het kan ook helpen om vooraf het proces uit te leggen, bijvoorbeeld hoe lang procedures duren en welke tussenbeslissingen de rechter kan nemen.’ Zowel Gea als Lous zien de voordelen van het eerder betrekken van de RvdK in de procedure, om de ouders, in het belang van het kind, zo snel mogelijk naast in plaats van tegenover elkaar te krijgen. Gea: ‘Daarom hebben we met de rechtbank Gelderland afgesproken vanaf 1 maart raadsinterventie ter zitting (RITZ) bij de voorlopige voorzieningen in te zetten. De rechter kan deze zitting schorsen, waarna de RvdK maximaal een uur met de ouders in gesprek kan om afspraken te maken. Vervolgens kunnen zij de zitting weer in en de rechter verzoeken, vast te leggen wat zij overeengekomen zijn.’

Altijd met elkaar verbonden

In het verkorten van het proces ligt volgens zowel Gea als Lous namelijk de oplossing, want hoe langer dit voortduurt, des te moeilijker het vaak wordt om er samen uit te komen. Van Lous mag voorlichting starten op het moment dat ouders aan kinderen beginnen. ‘Het zou goed zijn als zij van meet af aan weten: als ouders blijven wij altijd met elkaar verbonden. Van ouders die scheiden en hulp zoeken, komt een grote meerderheid er samen uit. Maar in de gevallen dat het niet zo is, werkt elke negatieve ervaring met bemiddelaars frustrerend en dit verhardt de strijd.’

Leven met gescheiden ouders

Als ouders er samen of met bemiddeling niet uitkomen, kan de RvdK om advies of onderzoek worden gevraagd. In Gelderland is gestart met G&O informatiebijeenkomsten, die meteen de aftrap vormen voor het raadsonderzoek. Tijdens deze bijeenkomsten krijgen ouders antwoorden op vragen als ‘wat is uw positie als ex-partner?’ en ‘wat is de positie van uw kinderen?’. Ouders die eerder met een onderzoek te maken kregen delen ervaringen, in video’s vertellen kinderen over leven met gescheiden ouders. Daarnaast krijgen de ouders uitleg over hoe de RvdK werkt en dat zoeken naar oplossingen centraal staat. Gea legt uit: ‘Deze avond kunnen ouders de informatie in alle rust tot zich nemen. De verhalen van de kinderen in de filmpjes komen vaak wel binnen bij ouders. In plaats van dat wij vertellen wat de situatie met kinderen doet, laten we het zien. Onlangs vertelde een moeder dat zij, nadat zij bij een informatieavond was, inzag hoe zij en de vader samen een aandeel hadden in het verloop van de scheiding, en hoe dit voor hun kind moest zijn. Dit bleek een opening te zijn om weer met de vader in gesprek te gaan en de situatie voor hun kind opnieuw te bekijken.’ Een goed begin, beaamt Lous: ‘Het laatste wat je voor een kind moet willen, zijn procedures die soms jaren kunnen duren. Die schade is niet meer te herstellen.’ Ook breekt zij een lans voor één duidelijke plek waar partners, die uit elkaar gaan, terecht kunnen voor informatie en bemiddeling. ‘De gemeente zou hiervoor

‘Een scheiding hakt er bij kinderen altijd in, hoe vriendschappelijk de ouders ook uit elkaar gaan’

bijvoorbeeld een goede plek zijn, als het maar een loket is waar ouders kunnen aankloppen.’

Het hakt er altijd in

Lous vindt dat alle betrokken partijen zich moeten beseffen dat een scheiding er bij kinderen altijd inhakt, hoe vriendschappelijk de ouders ook uit elkaar gaan. ‘Als de verhoudingen tussen de ouders verharder, moeten we luisteren naar de stem van het kind. Maar voor kinderen is dit vaak erg beangstigend.’ Gea vult aan: ‘De meeste kinderen ervaren het als bijzonder stressvol om te praten over hun ervaringen en wensen als hun ouders uit elkaar gaan. Praten over één van hun ouders, of allebei, tast het elementaire gevoel van veiligheid aan.’ Daarbij is het belangrijk dat een kind genoeg wordt gehoord, maar niet te vaak hetzelfde verhaal hoeft te vertellen. Wanneer een kind tientallen keren zijn of haar verhaal moet doen aan verschillende instanties is dit extra belastend. Lous is in sommige gevallen voorstander van benoeming van een ‘bijzondere curator’, een vertrouwenspersoon die namens het kind spreekt en waarbij een kind in alle rust terecht kan. ‘Deze persoon heeft wat mij betreft een pedagogische achtergrond, zodat hij of zij onafhankelijk kan inschatten wat een kind nodig heeft.’

Geen statisch gegeven

Eensgezind pleiten Lous en Gea voor flexibiliteit. Het recht op omgang betekent niet automatisch dat kinderen uit hun routine of veilige omgeving gehaald moeten worden om één van de ouders te kunnen zien. Gea: ‘Zij moeten in overleg rekening houden met de hobby’s en het plezier van het kind. Omgang is namelijk geen statisch gegeven. Naarmate een kind ouder wordt en zich ontwikkelt, moeten ouders van tijd tot tijd bekijken of de manier van omgang nog past of misschien bijgesteld moet worden.’

Lous vult aan: ‘Behalve dat we de stem van het kind horen, moeten we kijken naar de relatie en de band van het kind met beide ouders. Bij een goede band is regelmatig contact erg belangrijk. Als het kind geen band voelt, kan dat anders worden. Maar een kind moet wel altijd de kans hebben beide ouders te leren kennen. Die twee samen vormen een goede basis om te kunnen bepalen in welke situatie een kind zo gelukkig mogelijk kan zijn.’

Lous van Son was vanaf 1991 kantonrechter en kinderrechter, sinds 2016 is zij met pensioen. 'Zaken op het gebied van gezag en omgang wekten altijd mijn interesse. Bij ieder stel dat ruzie maakte om de kinderen dacht ik: hoe kunnen we ouders helpen hier iets aan te doen?'

Gea Braam werkt sinds 1996 bij de Raad voor de Kinderbescherming en is sinds 2005 zittingsvertegenwoordiger bij onder andere gezag- en omgangzaken. 'Bij deze zaken heb ik vaak het gevoel dat ik echt iets voor het kind kan betekenen. Dat het ertoe doet.'